

Damiaanerfgoed

Erfgoed is nogal een abstract verzamelbegrip. Het omvat alles wat mensen belangrijk vinden, alles waar ze betekenis en waarde aan hechten, alles wat ze graag vandaag en morgen in de kijker zetten, koesteren, bewaren en doorgeven aan tijdgenoten en toekomstige generaties. Erfgoed heb je in alle mogelijk vormen en maten. Een figuur als pater Damiaan is erfgoed. Het Damiaanerfgoed als verzamelbegrip herbergt een diverse en rijke verzameling aan 'erfgoedobjecten'. Dat Damiaanerfgoed is bovendien dynamisch en breidt zich nog steeds uit. Daarnaast is het Damiaanerfgoed ook gedeeld. Niet enkel in België maar ook internationaal, in het bijzonder op Hawaï, wordt Damiaanerfgoed gekoesterd, bewaard en gepresenteerd.

Rijk en divers

In het algemeen wordt erfgoed onderverdeeld in 3 grote categorieën: onroerend, roerend en immaterieel erfgoed. Onroerend erfgoed verwijst naar monumenten, gebouwen, archeologische vindplaatsen en landschappen die je niet kan verplaatsen. Roerend erfgoed omvat alle mogelijke cultuurvoorwerpen zoals kunstwerken, dagelijkse gebruiksvoorwerpen, werktuigen, enz., die je wel kan verplaatsen. Immaterieel erfgoed behelst niet-tastbare gewoonten, gebruiken, tradities, feesten, ambachten, rituelen, tradities, enz. Damiaanerfgoed vind je terug in al deze categorieën.

Graf Damiaan, Kalawao, Molokai - Copyright Damiaan Vandaag - Juliaan Vandekerkhove

Het graf van Damiaan in Leuven en op Kalaupapa (Molokai), het geboortehuis van Damiaan in Tremelo, de Sint-Philomenakerk op Kalaupapa vind je terug bij het onroerend Damiaanerfgoed. Evengoed andere locaties en gebouwen zoals de Damiaansites in Leuven en Tremelo en de site van de voormalige lepranederzetting op Molokai, die een directe of

indirecte link hebben met Damiaan en waar Damiaans geest voelbaar waait, verdienen een plaats bij het onroerend Damiaanerfgoed.

Timmergereedschap, liturgische kleding zoals kazuifels en stola's, liturgische voorwerpen zoals een miskelk, een ciborie of een monstrans, een wandelstok, een stormlantaarn, een missiekruis - allemaal spullen die Damiaan dagelijks gebruikte – horen thuis bij het roerend Damiaanerfgoed. Dat geldt ook voor de brieven die Damiaan schreef en kreeg en de boeken die hij las. Ook alle door Damiaan geïnspireerde kunstwerken van de hand van professionele en amateurkunstenaars, van schilderij tot film, van theater tot beeldhouwwerk, behoren tot het roerend Damiaanerfgoed. Alle door mensen gemaakte en gekoesterde voorwerpen die op één of andere manier een directe of indirecte link hebben met Damiaan als maker of inspirator of met Damiaans werk van solidariteit en maatschappelijk engagement vormen Damiaanerfgoed.

Links: monstrans Damiaan, rechts: stormlantaarn Damiaan - Copyright Paul Laes – Erfgoedcel stad Leuven /Museumcollectie Damiaan, Paters H. Harten, Leuven

Zulke voorwerpen verwijzen vaak naar speciale tradities, feesten en evenementen waarbij de figuur van Damiaan als inspiratiebron een prominente rol speelt. Denk bijvoorbeeld aan de t-shirts en petten die vrijwilligers dragen bij het jaarlijkse festival Wandelen met Damiaan/Damiaan Beweegt in Tremelo of aan het Damiaanbeeld dat wordt uitgereikt bij de

jaarlijkse Damiaanprijs in Leuven of aan de stiftjes die door Damiaanactievrijwilligers worden verkocht tijdens de januaricampagne in België. Die talrijke Damiaantradities en -evenementen zelf horen thuis bij het immaterieel Damiaanerfgoed.

Daarnaast omvat het Damiaanerfgoed ook erfgoed dat bovenvermelde categorieën overstijgt. Zo heb je naast de figuur van Damiaan en het direct tastbare en zichtbare Damiaanerfgoed, talrijke personen, initiatieven, groepen, organisaties, instellingen en centra die de figuur van Damiaan en zijn levenswerk en waarden hoog in hun naam of vaandel dragen. Zij koesteren Damiaans doorgaande inspiratie en waarden als 'immaterieel' erfgoed, houden het levendig, geven het door en maken het tastbaar in het leven van alledag. Op hun beurt zijn deze door Damiaan geïnspireerde initiatieven en organisaties ook 'Damiaanerfgoed' om te bewaren, te koesteren en door te geven aan huidige en komende generaties. Zo treedt het Damiaanerfgoed als geheel naar voren als uitermate rijk en divers.

Pet wandelen met Damiaan - Copyright Luc Behets - Museumcollectie Damiaan, Paters H. Harten, Leuven

Dynamisch

Het Damiaanerfgoed is niet enkel rijk en divers maar ook dynamisch. Damiaan leefde twee eeuwen geleden en kan vandaag geen voorwerpen meer hanteren of maken. Toch blijft hij er vandaag voor zorgen dat het Damiaanerfgoed 'aangroeit' en dynamisch blijft. Mensen en organisaties dragen in België en wereldwijd zorg voor het onroerend, roerend en immaterieel Damiaanerfgoed. Ze voelen zich nauw verbonden met de figuur van Damiaan en zorgen ervoor dat zijn erfgoed in bestaande of nieuwe vorm een nieuw en lang leven krijgt. Talrijke kunstenaars wereldwijd laten zich ook vandaag nog altijd inspireren door leven en werk van

Damiaan. Nieuwe of lang verborgen kunstwerken zien het levenslicht of komen aan het licht. En bij toeval wordt er soms nog eens een Damiaanbrief of -voorwerp ontdekt bij een particuliere verzamelaar of in een collectie van een instelling of organisatie. Verjaardagen van Damiaans heiligverklaring worden gevierd. Jarenlange Damiaantradities in België, Hawaï of elders worden verdergezet of krijgen een nieuw jasje en een nieuw begin. Damiaan is levend erfgoed. Hij brengt mensen in beweging. Het Damiaanerfgoed is dan ook dynamisch.

Stiftenverkopers Damiaanactie - copyright Damiaanactie

Gedeeld

Het Damiaanerfgoed met zijn brede vertakkingen bevindt zich niet enkel in België. Damiaan heeft niet enkel wortels in België. Tijdens zijn religieuze opleiding verbleef hij ook een tijd in de Franse hoofdstad Parijs. Het merendeel van zijn leven woonde en werkte hij op de Hawaïeilanden, toen een onafhankelijk koninkrijk en nu als staat deel uitmakend van de Verenigde Staten. Damiaan zag Hawaï als zijn nieuwe vaderland. Hij keerde niet meer terug naar Europa en deed er alles aan om zich te integreren. Damiaans wortels vertakten zich zo ook naar Hawaï en kregen er een stevige verankering. Damiaanerfgoed vind je dan ook in alle vormen en categorieën terug op Hawaï.

Tijdens zijn leven bouwde Damiaan eveneens een wereldwijd netwerk van solidariteit uit, dat zijn erfgoedsporen naliet en zelfs verder bleef bestaan na Damiaans dood. Damiaan was tijdens zijn leven en na zijn dood wereldwijd bekend. Het erfgoed dat hij naliet en dat door zijn doorgaande inspiratie tot op vandaag tot stand komt, is wereldwijd verspreid. In essentie is het Damiaanerfgoed dan ook gedeeld erfgoed. Mensen, organisaties en instellingen hechten er wereldwijd, in het bijzonder op Hawaï en in de Verenigde Staten en in België, betekenis en waarde aan. Ze houden het in ere, leggen erfgoedcollecties aan, bewaren, onderzoeken, presenteren en delen het met een zo breed mogelijk publiek. Over die gedeelde erfgoedzorg en erfgoedcollecties hebben we het in een volgend artikel. Wordt dus vervolgd.

Ruben Boon